

Sygn. akt I ACa 213/13

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 26 kwietnia 2013 r.

Sąd Apelacyjny w Katowicach I Wydział Cywilny

w składzie:

Przewodniczący :	SSA Joanna Kurpierz (spr.)
Sędziowie :	SA Ewa Jastrzębska SA Anna Bohdziewicz
Protokolant :	Anna Wieczorek

po rozpoznaniu w dniu 26 kwietnia 2013 r. w Katowicach

na rozprawie

sprawy z powództwa G. N.

przeciwko Gminie L.

o zapłatę

na skutek apelacji powoda

od wyroku Sądu Okręgowego w Częstochowie

z dnia 20 listopada 2012 r., sygn. akt I C 125/09

1) oddala apelację;

2) przyznaje na rzecz radcy prawnego M. K. od Skarbu Państwa – Sądu Okręgowego w Częstochowie wynagrodzenie w kwocie 6642 (sześć tysięcy sześćset czterdzieści dwa) złote, w tym podatek od towarów i usług w wysokości 1242 (tysiąc dwieście czterdzieści dwa) złote, tytułem nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej powodowi z urzędu w postępowaniu apelacyjnym.

Sygn. akt ACa 213/13

UZASADNIENIE

Zaskarżonym wyrokiem Sąd Okręgowy:

1. powództwo oddalił;
2. zasądził od powoda na rzecz pozwanej Gminy L. 7 200 zł tytułem zwrotu kosztów procesu;

3. zasądził od Skarbu Państwa - Sądu Okręgowego w Częstochowie na rzecz radcy prawnego M. K. kwotę 8 856 zł tytułem zwrotu kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej powodowi z urzędu i oddalił wniosek pełnomocnika powoda radcy prawnego M. N. o zasądzenie kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej powodowi z urzędu.

Powód G. N. w pozwie z dnia 14 maja 2009r. (data nadania w placówce pocztowej) wniósł o zasądzenie na jego rzecz od pozwanej Gminy L. kwoty 1 694 562 zł wraz z ustawowymi odsetkami od 1979 roku do dnia zapłaty oraz kosztami procesu.

Po sprecyzowaniu podstawy faktycznej swojego roszczenia w piśmie z dnia 30 października 2010r. powód wskazał, iż dokonał w latach 1977-1983 inwestycji w swoim gospodarstwie rolnym wynoszącej według wartości kosztorysowej kwotę 2 034 562 zł. Inwestycja ta była prowadzona w celu wykonania umowy wieloletniej nr (...) z dnia 29 listopada 1979r. zawartej z pozwaną. Na powyższą kwotę składały się środki własne w kwocie 1 694 562 zł i środki sfinansowane z kredytu Banku (...) L. w kwocie 340 000 zł. Roszczenia powoda związane z udzielonym kredytem były przedmiotem rozpoznania w sprawie toczącej się przed Sądem Okręgowym w C. o sygn. akt I C 1512/03. W niniejszej sprawie powód żąda natomiast odszkodowania za szkodę majątkową w kwocie nominalnej, jaką wydatkował na w/w inwestycję, czyli w kwocie 1 694 562 zł. Podstawą prawną żądań powoda jest odpowiedzialność Gminy L. na podstawie art. 417 i 417⁽¹⁾ k.c. wynikająca z faktu, że pozwana Gmina w okresie 1977-1983 swoimi działaniami niezgodnymi z ówczesnie obowiązującymi przepisami prawa doprowadziła do nierentowności gospodarstwa powoda i braku jego efektów ekonomicznych. Akty prawne, które były podstawą wydania decyzji administracyjnych w tej sprawie m.in. decyzja Naczelnika Gminy L. nr (...) z dnia 28 marca 1983r. oraz nr (...) z dnia 3 grudnia 1983r., w tym okresie już nie obowiązywały. Potwierdza to wyraźnie decyzja Wojewody (...) z dnia 29 kwietnia 2004r. sygn. akt (...), w której stwierdzona została nieważność decyzji administracyjnych podejmowanych przez Naczelnika Gminy L.. Zdaniem powoda, gdyby nie błędne decyzje pozwanego, a także wprowadzenie stanu wojennego, w okresie którego wiele działań na rzecz gospodarstw specjalistycznych zostało wstrzymanych, jego gospodarstwo rolne (chlewnia) byłoby rentowne i przynosiło zyski do dnia dzisiejszego. Powód otrzymywałby bowiem należne dotacje i zamówienia ze strony organów publicznych. Z w/w powodów tak się jednak nie stało i zainwestowane przez powoda środki nie zwróciły się. W tej sytuacji, zdaniem powoda, poniósł on szkodę w wysokości kwoty, którą osobiście zainwestował w chlewnię.

Sąd Okręgowy ustalił, co następuje:

Postanowieniem z dnia 28 grudnia 1979r. w sprawie I Ns 738/79 Sąd Rejonowy w M. stwierdził, iż spadek po J. N. (1) zmarłej w dniu 17 października 1977r., w tym gospodarstwo rolne, nabyli na mocy dziedziczenia ustawowego: mąż spadkodawczyni J. N. (2) w 3/4 części oraz dzieci G. N., B. N., D. N. i E. N. – po 3/16 części każda z tych osób.

Następnie postanowieniem z dnia 28 kwietnia 1981r. Sąd Rejonowy w M. ustalił, że przedmiotem działu spadku po J. N. (1) jest gospodarstwo rolne położone w Ś. o powierzchni 4,40 hektara, w skład którego wchodzi działki o numerach (...) o łącznej wartości 1 427 070 zł (przed denominacją). Sąd Rejonowy w M. dokonał również działu spadku po J. N. (1) w ten sposób, że całą powyższą nieruchomości przyznał na wyłączną własność powoda G. N.. W uzasadnieniu postanowienia Sąd Rejonowy wskazał m.in., iż na przedmiotowym gospodarstwie ciężar zadłużenia w kwocie 397 157 zł (przed denominacją).

Na przedmiotowej nieruchomości została zrealizowana inwestycja w postaci budowy chlewni. Inwestorem był ojciec powoda J. N. (2). Koszt budowy, zgodnie z uproszczonym kosztorysem powykonawczym, wynosił kwotę 2 525 754 zł (przed denominacją).

Powód G. N. przejął zadłużenie po swoich rodzicach z tytułu kredytu inwestycyjnego. Skrypt dłużny nr (...) z dnia 9 marca 1977r. określał wysokość tego kredytu inwestycyjnego na kwotę 370 000 zł (przed denominacją) z przeznaczeniem na budowę chlewni. Zobowiązanie z tytułu kredytu miało być powiększone o odsetki w wysokości 2% w stosunku rocznym. Ze skryptu wynika, że dług miał być spłacony w ciągu 30 lat w ratach po 6 700 zł (przed denominacją). Nie wynika z powyższego skryptu, w jakiej wysokości kredyt został spłacony. Następnie został

wystawiony skrypt dłużny nr (...) z dnia 20 czerwca 1981r. podpisany przez powoda, z którego wynikało, że zadłużenie z tytułu kredytu inwestycyjnego wynosi 355 100 zł.

Decyzją nr (...) z dnia 3 grudnia 1983r. (zmieniającą decyzję z dnia 28 marca 1983r.) Naczelnik Gminy w L. umorzył 20% kosztów pobranego kredytu na sumę 350 206 zł. Na skutek wniosku złożonego przez powoda Bank (...) w L. pismem z dnia 28 grudnia 1992r. zezwolił na wykreślenie zapisanej na jego rzecz hipoteki na kwotę 370 000 zł (przed denominacją) obciążającej nieruchomości powoda.

Decyzją nr (...) z dnia 29 kwietnia 2004r. Wojewoda (...) stwierdził nieważność decyzji administracyjnych Naczelnika Gminy L. z dnia 28 marca 1983r. i z dnia 3 grudnia 1983r. uznając, iż podstawę prawną tych decyzji stanowiły przepisy, które wówczas nie obowiązywały, a zatem w rzeczywistości decyzje te zostały wydane bez podstawy prawnej.

Pozwem z dnia 14 czerwca 2000r. wytoczonym przeciwko Skarbowi Państwa – Ministrowi Skarbu Państwa, (...)Bankowi (...) w N. i Gminie L. powód dochodził zwrotu kwoty stanowiącej, w jego ocenie, nadpłatę z tytułu w/w kredytu inwestycyjnego. Wyrokiem z dnia 24 marca 2004r. w sprawie IC 1512/03 Sąd Okręgowy w C. oddalił powództwo. Po rozpoznaniu apelacji, Sąd Apelacyjny w Katowicach wyrokiem z dnia 13 kwietnia 2005r. w sprawie I ACa 2110/04 oddalił apelację powoda.

W dniu 29 listopada 1979r. powód zawarł z (...) Przedsiębiorstwem (...) w B. Zakładami (...) w C. umowę wieloletnią nr (...) kontraktacji prosiąt i warchlaków dla tuczarń przemysłowych Centrali (...). W związku z podaniem powoda o przydział paszy sukcesywnie co tydzień po 1000 kg Naczelnik Gminy L. pismem z dnia 28 marca 1980r. poinformował powoda, iż nie jest w stanie zabezpieczyć powodowi w/w ilości paszy, ponieważ nie dysponuje dodatkowymi przydziałami pasz. Wskazał także, że powód otrzymał w pierwszym kwartale 1980r. zlecenie na 2 500 kg śruty kukurydzianej jako pomoc z puli dla rolników posiadaczy gospodarstw specjalistycznych i wysokotowarowych.

Pismami z dnia 4 czerwca 1982 r. i z dnia 11 listopada 1982r. Naczelnik Gminy poinformował powoda, iż komisja d/s rozdziału ciągników, przyczep, maszyn i narzędzi rolniczych, po przeanalizowaniu wniosku powoda i zapoznaniu się z opinią dotyczącą gospodarstwa, podjęła decyzję o odmowie przydzielenia mu ciągnika U. (...). W piśmie z dnia 21 grudnia 1982r. Naczelnik Gminy wyjaśnił, iż z uwagi na małe przydziały, a dużą ilość podań rolników o dużej powierzchni użytków rolnych i wysokiej produkcji sprzedanej z 1 ha, nie jest w stanie obecnie zapewnić powodowi przydziału ciągnika U. (...). Kolejnymi pismami z dnia 14 marca 1983r. i z dnia 16 lutego 1984r. Naczelnik Gminy poinformował powoda, iż do obecnej chwili jego gospodarstwo nie odpowiada ustalonym kryteriom, gdyż powierzchnia gospodarstwa wynosi 4,40 ha, w tym 3,56 ha użytków rolnych, ponadto w gospodarstwie jest ciągnik U. (...) i w związku z tym podanie powoda nie może zostać pozytywnie załatwione. Pismem z dnia 21 kwietnia 1987r. powód został powiadomiony o odmowie przydziału kosiarki rotacyjnej z uwagi na mały przydział takich kosiarek dla całej gminy na rok 1987r.

Sąd I Instancji zważył, że stosownie do art. 123 ust. 1 pkt 3 i ust. 2 ustawy z dnia 20 lipca 1983r. o systemie rad narodowych i samorządu terytorialnego (Dz.U. z 1988r., nr 26, poz. 183 ze zm.) naczelnicy gmin do dnia 27 maja 1990r. byli terenowymi organami administracji państwowej o właściwości ogólnej stopnia podstawowego. Zgodnie zaś z art. 36 ust. 3 pkt 3 i 4 ustawy z dnia 10 maja 1990r. – Przepisy wprowadzające ustawę o samorządzie terytorialnym i ustawę o pracownikach samorządowych (Dz.U. z 1990, nr 32, poz. 191 ze zm.) zobowiązania i wierzytelności rad narodowych i terenowych organów administracji państwowej stopnia podstawowego i stopnia wojewódzkiego wynikające z prawomocnych orzeczeń sądowych i decyzji administracyjnych wydanych przed dniem 27 maja 1990r. oraz zobowiązania wynikłe z zawinionego działania lub zaniechania działania rad narodowych i terenowych organów administracji podstawowej stopnia podstawowego i wojewódzkiego mające miejsce przed dniem 27 maja 1990r., stwierdzone prawomocnymi orzeczeniami sądowymi, przejmuje Skarb Państwa.

W pierwszej kolejności należy zatem wskazać, iż Gmina L. nie posiada legitymacji procesowej biernej do występowania w niniejszej sprawie w charakterze strony pozwanej co do zgłoszonych żądań przez powoda, przy przyjęciu iż żądanie

pozwu dotyczy zasądzenia odszkodowania za szkodę spowodowaną wydaniem decyzji administracyjnej, co do której stwierdzono następnie jej nieważność jak i przy przyjęciu, że powództwo dotyczy innego czynu niedozwolonego.

Legitymację procesową w sprawie o naprawienie szkody wynikłej z wydania przed 27 maja 1990r. ostatecznej decyzji administracyjnej, o której mowa w art. 36 ust. 3 pkt 3 ustawy z dnia 10 maja 1990r. – Przepisy wprowadzające ustawę o samorządzie terytorialnym i ustawę o pracownikach samorządowych (Dz.U. nr 32, poz. 191 ze zm.) posiada Skarb Państwa, także wtedy, gdy stwierdzenie nieważności tej decyzji lub stwierdzenie, że została wydana z naruszeniem prawa, nastąpiło po dniu 26 maja 1990r.

Sąd Okręgowy powołał się na uchwałę Sądu Najwyższego siedmiu sędziów z dnia 7 grudnia 2006r., III CZP 99/06, (OSNC 2007/6/79).

Zasadny w ocenie Sądu I Instancji jest również zarzut pozwanej Gminy przedawnienia roszczenia powoda. Stosownie do art. 160§1 i 2 k.p.a. (obowiązującego do 1 września 2004r.) stronie, która poniosła szkodę na skutek wydania decyzji z naruszeniem przepisu art. 156§1 k.p.a. albo stwierdzenia nieważności takiej decyzji, służy roszczenie o odszkodowanie za poniesioną rzeczywistą szkodę, chyba że ponosi ona winę za powstanie okoliczności wymienionych w tym przepisie. Do odszkodowania stosuje się przepisy Kodeksu cywilnego (...). W myśl art. 160§3 k.p.a. odszkodowanie przysługuje od organu, który wydał decyzję z naruszeniem art. 156§1 k.p.a., chyba że winę za powstanie okoliczności wymienionych w tym przepisie ponosi inna strona postępowania dotyczącego tej decyzji; w tym ostatnim przypadku roszczenie o odszkodowanie służy w stosunku do strony winnej powstania tych okoliczności. Zgodnie z art. 160§4 k.p.a. o odszkodowaniu przysługującym od organu wymienionego w §1 orzeka organ administracji publicznej, który stwierdził nieważność decyzji z powodu naruszenia przepisu art. 156§1 k.p.a. albo stwierdził, w myśl art. 158§2 k.p.a., że została ona wydana z naruszeniem przepisu art. 156§1 k.p.a. Dochodzenie odszkodowania od strony winnej powstania okoliczności wymienionych w art. 156§1 k.p.a. następuje w postępowaniu przed sądem powszechnym.

Stosownie do art. 160§5 k.p.a. strona niezadowolona z przyznanego jej odszkodowania przez organ administracji publicznej wymieniony w §4, w terminie trzydziestu dni od dnia doręczenia jej decyzji w tej sprawie, może wnieść powództwo do sądu powszechnego. W myśl art. 160§6 k.p.a. roszczenie o odszkodowanie przedawnia się z upływem trzech lat od dnia, w którym stała się ostateczna decyzja stwierdzająca nieważność decyzji wydanej z naruszeniem przepisu art. 156§1 k.p.a. albo decyzja, w której organ stwierdził, w myśl art. 158§2 k.p.a., że zaskarżona decyzja została wydana z naruszeniem przepisu art. 156§1 k.p.a.

Do roszczeń o naprawienie szkody wyrządzonej ostateczną decyzją administracyjną wydaną przed dniem 1 września 2004r., bez względu na datę stwierdzenia nieważności lub stwierdzenia wydania jej z naruszeniem art. 156§1 k.p.a., również wtedy, gdy decyzje nadzorcze zapadły po dniu 1 września 2004r., ma zastosowanie art. 160§1, 2, 3 i 6 k.p.a. Podkreślić należy, iż stosowanie art. 160§1, 2 i 3 k.p.a. bez §6, dotyczącego przedawnienia, byłoby nie do pogodzenia z założeniami przyświecającymi ustanowieniu przewidzianej w tych przepisach odpowiedzialności odszkodowawczej (por.: uchwała Sądu Najwyższego pełny skład SN z dnia 31 marca 2011r., III CZP 112/10, OSNC 2011/7-8/75).

Roszczenie o naprawienie szkody wynikające z decyzyjnego (administracyjnego) stwierdzenia nieważności decyzji wydanej z naruszeniem art. 156§1 k.p.a. lub stwierdzenia wydania jej z naruszeniem art. 156§1 k.p.a. przedawnia się więc z upływem trzech lat od dnia, w którym stała się ostateczna decyzja w przedmiocie takiego stwierdzenia (art. 160§6 k.p.a.), bez względu na to, kiedy szkoda powstała (lub się ujawniła). Skoro wymagalność i przedawnienie w tym wypadku zostały uregulowane w szczególny sposób, to chociaż chodzi tu o odpowiedzialność za czyn niedozwolony, nie stosuje się ogólnych przepisów o czynach niedozwolonych i przedawnieniu roszczeń, lecz regulację szczególną zawartą w art. 160§6 k.p.a. Artykuł 160§6 k.p.a. stanowi wyłączną podstawę dla określenia, kiedy roszczenie odszkodowawcze, o którym mowa w art. 160§1 k.p.a., staje się wymagalne i w jakim terminie ulega przedawnieniu (por.: wyrok Sądu Najwyższego z dnia 16 lipca 2009r., I CSK 499/08, LEX nr 528228; wyrok Sądu Najwyższego z dnia 4 kwietnia 2008r., I CSK 450/07, LEX nr 393893).

Sąd Okręgowy stwierdził zatem, iż roszczenie powoda G. N. o odszkodowanie za szkodę poniesioną na skutek wydania z naruszeniem prawa decyzji administracyjnych Naczelnika Miasta i Gminy w L., uległo przedawnieniu w 2007 roku. Decyzja nadzorcza, tj. decyzja Wojewody (...) zapadła bowiem w dniu 29 kwietnia 2004r.

Niezależnie od powyższego, podkreślił Sąd, że samo stwierdzenie niezgodności z prawem wydanej decyzji administracyjnej nie przesądza o powstaniu odpowiedzialności odszkodowawczej Skarbu Państwa. Każdorazowo muszą być wykazane pozostałe przesłanki tej odpowiedzialności, tj. szkoda i normalny, adekwatny związek przyczynowy pomiędzy wadliwą decyzją a dochodzoną szkodą.

W niniejszej sprawie powód nie wykazał, aby wadliwość decyzji Naczelnika Gminy L. z dnia 28 marca 1983r. i z dnia 3 grudnia 1983r. pozostawała w normalnym związku przyczynowym z nierentownością gospodarstwa powoda.

Sąd I instancji podkreślił, że powoda G. N. z pozwaną w niniejszej sprawie Gminą L. (jednostką samorządu terytorialnego) nie łączyła żadna umowa. Umowa wieloletnia kontraktacji została zawarta z innym podmiotem. Pozwana nie dopuściła się również czynu niedozwolonego na szkodę powoda, gdyż czynności, które zdaniem powoda spowodowały nierentowność jego gospodarstwa, tj. odmowy dostaw paszy, przydziału ciągnika i innych maszyn rolniczych, miały miejsce na początku lat 80-tych. Niezależnie od tego, z pism załączonych przez powoda nie wynika, aby odmowy przydziału miały charakter zawinionego deliktu.

Dodatkowo wskazano, że postanowieniem z dnia 15 lutego 2012r. Sąd oddalił wniosek powoda o dopozwanie (...) Banku (...) w K. i Prokuratury Rejonowej w M..

W toku postępowania Sąd może dokonać wezwania do udziału w sprawie w charakterze pozwanego innej osoby w sytuacjach określonych w art. 194 § 1 i 3 k.p.c. i art. 195§1 k.p.c. Stosownie do art. 194 § 1 k.p.c. jeżeli okaże się, że powództwo nie zostało wniesione przeciwko osobie, która powinna być w sprawie stroną pozwaną, sąd na wniosek powoda lub pozwanego wezwie tę osobę do wzięcia udziału w sprawie. Zgodnie natomiast z art. 194 § 3 k.p.c. jeżeli okaże się, że powództwo o to samo roszczenie może być wytoczone przeciwko innym jeszcze osobom, które nie występują w sprawie w charakterze pozwanych, sąd na wniosek powoda może wezwać te osoby do wzięcia udziału w sprawie. Z kolei uregulowanie art. 195 k.p.c. dotyczy współuczestnictwa koniecznego po stronie powodowej lub pozwanej.

Żadna z wyżej opisanych sytuacji nie zachodzi w niniejszej sprawie. Zarówno (...) Bank (...) w K. jak i Prokurator Rejonowy w M. nie mają również legitymacji procesowej biernej w zakresie roszczenia powoda zgłoszonego w pozwie i sprecyzowanego w piśmie z dnia 30 października 2010r. Poza tym, powód na uzasadnienie wniosku o dopozwanie przytoczył inne okoliczności faktyczne niż określone w pozwie przeciwko Gminie L.. Natomiast podstawa faktyczna żądania pozwu w odniesieniu do „nowych” pozwanych wzywanych w trybie art. 194 k.p.c. musi być tożsama z podstawą faktyczną powództwa skierowanego przeciwko pierwszemu pozwanemu.

W niniejszej sprawie uwzględnienie wniosku powoda oznaczałoby, że przeciwko „nowym” pozwany żądanie pozwu nie byłoby tożsame z żądaniem zgłoszonym w pozwie w stosunku do Gminy L.. Oparcie roszczeń na jednakowej podstawie faktycznej i prawnej (współuczestnictwo formalne) umożliwia wystąpienie z jednym pozwem przeciwko kilku osobom, ale nie daje podstaw do dopozywania kolejnych osób, co do których musiałyby zostać sformułowane dalsze zmodyfikowane powództwa.

Wspólnym elementem uregulowań zawartych w art. 194§1 i 3 k.p.c. jest bowiem to, że mają zastosowanie do zmian podmiotowych po stronie pozwanej przy jednoczesnej tożsamości dochodzonego roszczenia. Przepisy te nie mają zastosowania wówczas, gdy powód występuje z nowym, nie zawartym w pozwie roszczeniem i w dodatku skierowanym przeciwko innej osobie nie występującej w sprawie. Dodał Sąd, iż podmiot określony jedynie jako „prokurator” nie ma zdolności sądowej.

O kosztach procesu orzeczono na podstawie art. 98§1 i 3 k.p.c. w związku z art. 99 k.p.c.

Powód zaskarżył wyrok w części, to jest w punktach 1 i 2, zarzucając mu:

1. naruszenie przepisów:

a) art. 36 ust. 3 pkt 3 i 4 ustawy z dnia 10 maja 1990 r. - Przepisy wprowadzające ustawę o samorządzie terytorialnym i ustawę o pracownikach samorządowych, Dz. U. Nr 32, poz. 191 ze zm.) w związku z art. 123 ust. 1 pkt 3 i ust. 2 ustawy z dnia 20 lipca 1983r. o systemie rad narodowych i samorządu terytorialnego (Dz. U. z 1988r. nr 26, poz.183 ze zm.) - poprzez uznanie, że to Skarb Państwa, a nie Gmina jest biernie legitymowana w procesie o naprawienie szkody wynikłej wskutek wydania przed dniem 27 maja 1990 r. ostatecznej decyzji administracyjnej, jeżeli stwierdzenie jej nieważności lub stwierdzenie, że wydana została z naruszeniem prawa nastąpiło po tej dacie.

b) art. 160 k.p.a. poprzez jego błędne zastosowanie i uznanie, że roszczenie powoda przedawnieniu w 2007r.

c) art. 233 k.p.c. poprzez dowolne a nie swobodne ocenienie materiału dowodowego, w szczególności złożonych przez powoda dokumentów i jego zeznań i uznania, że nie wykazał on szkody oraz związku przyczynowego z działaniami pozwanej Gminy.

d) art. 217 § 3 k.p.c. poprzez oddalenie wniosku powoda o powołanie biegłego z zakresu rachunkowości co spowodował że pozwany nie mógł w sposób precyzyjny wykazać wysokości poniesionej szkody,

W związku z powyższym wniósł o:

zmianę wyroku w zaskarżonej części i zasądzenie zgodnie z żądaniem powoda, ewentualnie o uchylenie wyroku w zaskarżonej części i przekazanie sprawy w zaskarżonej części do ponownego rozpoznania oraz o zasądzenie na rzecz pełnomocnika powoda z urzędu, kosztów zastępstwa procesowego w apelacji według norm przepisanych, powiększonych o należny podatek od towarów i usług, przy uwzględnieniu oświadczenia, iż koszty te nie zostały w całości, ani w żadnej innej części pokryte.

Sąd Apelacyjny zważył co następuje:

Apelacja nie zasługuje na uwzględnienie.

W pierwszej kolejności wymagają rozważenia zarzuty naruszenia prawa procesowego.

W ocenie Sądu Apelacyjnego nie doszło do naruszenia art. 217 § 3 kpc.

Apelujący upatruje naruszenia tego przepisu w oddaleniu wniosku o powołanie biegłego z zakresu rachunkowości, co spowodowało jego zdaniem, że nie mógł on w sposób precyzyjny wykazać wysokości dochodzonej szkody.

Wskazać wypada, że powód złożył wniosek dowodowy o powołanie biegłego po raz pierwszy w piśmie procesowym z 14 września 2009 r. (k. 78), by następnie go cofnąć w piśmie z 29 października 2010 r. (k.205). Powód ponowił wniosek w piśmie dnia 16 kwietnia 2012 r. (k. 350), a wniosek ten został oddalony przez Sąd Okręgowy na rozprawie 17 kwietnia 2012 r. (k. 352). Na rozprawie tej, jak również na kolejnej w dniu 20 listopada 2012 r. (k.392-396) nie zgłoszono zastrzeżenia do protokołu w trybie art. 162 kpc. Już z tej przyczyny podniesiony w apelacji zarzut nie zasługuje na uwzględnienie, bowiem powód utracił prawo powoływania się na to ewentualne uchybienia procesowe Sądu I instancji, co wynika z treści wskazanego przepisu. Niezależnie od tego podzielić wypada stanowisko Sądu I Instancji, gdyż przeprowadzenie tego dowodu było zbędne.

Zdaniem Sądu Apelacyjnego zarzut naruszenia art.233 § 1 kpc jest także chybiony. Wskazany przepis wyraża jedną z podstawowych zasad postępowania cywilnego, czyli zasadę swobodnej oceny dowodów. Stanowi on, że sąd ocenia wiarygodność i moc dowodów według własnego przekonania, na podstawie wszechstronnego rozważenia materiału dowodowego. Jeśli zatem strona zarzuca naruszenie tego przepisu, to musi wykazać, że sąd przyjmując wiarygodność określonego dowodu lub odmawiając tej wiarygodności przekroczył granice swobodnej oceny, bądź też, że sąd

zignorował zebrane w sprawie dowody. Inne uzasadnienie naruszenia art. 233 § 1 kpc nie jest adekwatne do treści tego przepisu. Temu obowiązkowi skarżący nie sprostął. Uzasadnienie w zakresie naruszenia tego przepisu opisane w apelacji jest bardzo ogólne i nie wynika z niego na czym polegać miałyby wadliwa ocena dowodów. Podkreślić trzeba, że Sąd Okręgowy przeprowadził postępowanie dowodowe z dokumentów wskazanych przez powoda, a ich treść i prawdziwość nie budziła wątpliwości. Stan faktyczny ustalony przez Sąd Okręgowy odpowiada treści dokumentów.

Samo złożenie pozwu, czy pisma procesowego przez powoda, z argumentacją dotyczącą zasadności żądań pozwu, nie oznacza, że powód sprostął obowiązkowi udowodnienia odpowiedzialności pozwanej. Twierdzenia i zeznania powoda stanowią wyłącznie jego subiektywną ocenę działalności pozwanej i powstania szkody.

Ustalenia faktyczne Sąd Apelacyjny podziela i przyjmuje za własne.

Sąd Apelacyjny podziela także rozważania Sądu I Instancji w zakresie braku legitymacji biernej pozwanej, przedawnienia roszczenia i braku przesłanek jej odpowiedzialności.

Co do legitymacji biernej Sąd Apelacyjny zwraca uwagę, że powód powoływał się przed Sądem I Instancji - i nadal powołuje się w apelacji - na nieaktualne i odosobnione stanowisko Sądu Najwyższego zawarte w uchwale podjętej w składzie 3 osobowym, z dnia 16.11.2004 r. sygn. III CZP 64/04. Tymczasem Sąd Najwyższy w dniu 7.12.2006 r. podjął uchwałę w składzie 7 sędziów, sygn. III CZP 99/06., w której odpowiedział na pytanie: "Który z podmiotów: Skarb Państwa czy gmina jest biernie legitymowany w procesie o naprawienie szkody wynikłej z wydania przed 27 maja 1990 r. ostatecznej decyzji administracyjnej, jeżeli stwierdzenie jej nieważności bądź stwierdzenie, że została wydana z naruszeniem prawa nastąpiło po tej dacie (art. 36 ust. 3 pkt 3 ustawy z dnia 10 maja 1990 r. - Przepisy wprowadzające ustawę o samorządzie terytorialnym i ustawę o pracownikach samorządowych Dz. U. Nr 32, poz. 191 ze zm.)?" Odpowiadając na to pytanie podjął uchwałę: „Skarb Państwa jest biernie legitymowany w sprawie o naprawienie szkody wynikłej z ostatecznej decyzji administracyjnej, o której mowa w art. 36 ust. 3 pkt 3 ustawy z dnia 10 maja 1990 r. - Przepisy wprowadzające ustawę o samorządzie terytorialnym i ustawę o pracownikach samorządowych (Dz. U. Nr 32, poz. 191 ze zm.) także wtedy, gdy stwierdzenie jej nieważności lub stwierdzenie, że została wydana z naruszeniem prawa, nastąpiło po dniu 26 maja 1990 r.”

W uzasadnieniu tej uchwały, wydanej w poszerzonym składzie, Sąd Najwyższy odniósł się do wcześniejszej uchwały z 16.11.2004 r. sygn. III CZP 64/04 i nie podzielił jej tezy. Podkreślił, że zasadność przedstawionej w niej koncepcji została także zakwestionowana w literaturze i istotnie nie ma przekonujących argumentów dla jej podtrzymania.

Tym samym brak jest podstaw do zadania pytania prawnego, o co wnosi powód (załącznik do apelacji k. 443), gdyż omawiany problem prawny został jednoznacznie wyjaśniony.

Pozwana Gmina nie jest zatem biernie legitymowana w procesie o naprawienie szkody wynikłej z wydania przed 27 maja 1990 r. ostatecznej decyzji administracyjnej, jeżeli stwierdzenie jej nieważności bądź stwierdzenie, że została wydana z naruszeniem prawa nastąpiło po tej dacie (art. 36 ust. 3 pkt 3 ustawy z dnia 10 maja 1990 r. - Przepisy wprowadzające ustawę o samorządzie terytorialnym i ustawę o pracownikach samorządowych Dz. U. Nr 32, poz. 191 ze zm.).

Do tego tak sformułowane roszczenie powoda przedawniło się w 2007 r., co szczegółowo wyjaśnił Sąd Okręgowy w pisemnych motywach wyroku, przywołując argumentację prawną popartą orzecznictwem Sądu Najwyższego, dlatego Sąd Apelacyjny, który wywoływał te w całości podziela, uznaje za zbędne powtarzanie tej argumentacji. Nie doszło do przerwy biegu przedawnienia na skutek dochodzenia przez powoda roszczeń od innych podmiotów, niż Gmina L..

Jeśli zaś chodzi o wskazanie jako podstawy odpowiedzialności pozwanej Gminy przepisów art. 417 i 417¹ kc, która według powoda wynika z faktu, że pozwana Gmina swoimi działaniami w okresie 1977-1983 doprowadziła do nierentowności gospodarstwa powoda i braku jego efektów ekonomicznych, przy czym chodzi o szkodę, której źródłem nie są nieważne decyzje administracyjne, przypomnieć wypada, że przepisy te w obecnym brzmieniu obowiązują od 1 września 2004 r., a art. 417¹ został wówczas do kodeksu cywilnego dodany (ustawa z dnia 17 czerwca 2004 r.

(Dz.U.04.162.1692) zmieniająca kodeks cywilny). Wcześniej art. 417 kc obowiązywał w brzmieniu: Skarb Państwa ponosi odpowiedzialność za szkodę wyrządzoną przez funkcjonariusza państwowego przy wykonywaniu powierzonej mu czynności.

Z kolei jednostka samorządu terytorialnego (gmina) odpowiadała za działania lub zaniechania swego funkcjonariusza na mocy art. 420¹ kc, który to przepis obowiązywał (ze zmianami) w okresie od 28.12.1996 do dnia 31.08.2004r.

Do zdarzeń i stanów prawnych powstałych przed dniem wejścia w życie ustawy zmieniającej kodeks cywilny z dniem 1 września 2004 r. (Dz.U.04.162/1692) stosuje się przepisy art. 417, art. 419, art. 420, art. 420⁽¹⁾, art. 420⁽²⁾ i art. 421 kodeksu cywilnego w brzmieniu obowiązującym do dnia wejścia w życie tej ustawy.

Jeśli więc powód kieruje w niniejszej sprawie pod adresem Gminy zarzuty dotyczące jej działań (zaniechań) w okresie od 1977 roku do 1983 roku, to zastosowanie winien mieć art. 417 kc w brzmieniu wówczas obowiązującym, a legitymacja bierna po stronie Gminy nie występuje.

Podzielić także należy trafne wywody Sądu Okręgowego dotyczące braku jakichkolwiek przesłanek odpowiedzialności pozwanej Gminy, jednak już tylko na marginesie. Wbrew twierdzeniom powoda, nie łączyła go z Gminą L. żadna umowa, bowiem umowa kontraktacji z 29 listopada 1979 r. nr (...) łączyła go z (...) Przedsiębiorstwem (...) w B. zakładami (...) w C. (k. 15-16).

Gmina L. nie ponosi też odpowiedzialności za wprowadzenie stanu wojennego w Polsce.

W związku z zarzutami apelacji podniesionymi osobiście przez powoda, a dotyczącymi postanowienia Sądu Okręgowego w kwestii oddalenia wniosku powoda o dopozwanie (...) Banku (...)w K. i Prokuratury Rejonowej w M. (k.337), stwierdzić należy, że postanowienie to nie musiało zawierać uzasadnienia (ani pouczenia w tej kwestii), bowiem postanowienie to nie podlegało zaskarżeniu. Sąd Okręgowy szczegółowo uzasadnił natomiast w uzasadnieniu zaskarżonego wyroku przyczyny oddalenia wniosku powoda, a Sąd Apelacyjny w pełni zgadza się z jego wywodami i nie ma potrzeby ich powtarzania.

Z powyższych względów apelacja powoda jako bezzasadna podlegała oddaleniu (art. 385 kpc).

O kosztach udzielonej powodowi pomocy prawnej orzeczono stosownie do rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów pomocy prawnej udzielonej przez radcę prawnego ustanowionego z urzędu (Dz.U.163 poz.1349 z późn.zm.).